

nederlandse wetenschappelijke
vereniging voor seksuologie

Visitatierapport NVVS 2021

Postacademische opleiding Seksuoloog NVVS

Een praktijkgerichte opleiding voor BIG-geregistreeerden

Opleiding	Postacademische opleiding Seksuoloog NVVS
Code	SP
RINO	RINO Groep Utrecht
Locatie	Utrecht
Hoofdopleiders	Drs. Marjo Ramakers, arts, seksuoloog NVVS. Drs. Gidia Jacobs, GZ-psycholoog, seksuoloog NVVS, pedagoog NVO
Opleidingsmanager	Sake Spoelstra
Van	Visitatiecommissie NVVS 2021
Onderwerp	Visitatierapport
Bestandstitel	SP NVVS-visitatierapport 2021
Auteur	Mathieu Heemelaar, ambtelijk secretaris Visitatiecommissie
Publicatie	18-07-21

1.	Inleiding	3
1.1	Visitatie 2021	3
1.2	Normen visitatie	3
1.3	Aanbevelingen en afspraken visitatie 2016	3
1.4	Samenstelling Visitatiecommissie	4
1.5	Werkwijze	4
1.6	Visitatiegesprek.....	5
1.7	Verslaglegging.....	5
1.8	Rapport Van Lunsen & Steinmann (2020).....	6
2.	Beschrijving en bevindingen	8
2.1	De Postacademische opleiding Seksuoloog	8
2.1.1	Naamgeving opleiding	8
2.2	Inhoudelijke en onderwijskundige uitgangspunten, didactiek en lespraktijk	9
2.2.1	Multidisciplinaire aanpak	9
2.2.2	Veilig leerklimaat	9
2.2.3	Training attitude en vaardigheden.....	10
2.2.4	Competentiemodel.....	10
2.2.5	Seksuele diversiteit en genderdiversiteit	11
2.2.6	Draaiboek.....	11
2.3	Organisatorische uitgangspunten	11
2.3.1	Organisatorische criteria.....	11
2.3.2	Docenten	11
2.3.3	Hoofddocent bij les gastdocent	12
2.3.4	Afstemming tussen hoofddocenten en gastdocenten.....	12
2.3.5	Afstemming tussen docenten en RINO-medewerkers.....	12
2.4	Toetsing	13
2.5	Onderwijsevaluatie	14
2.6	Corona	14
3.	Overwegingen, conclusies en aanbevelingen	15
3.1	Evaluatie aanbevelingen visitatie 2016.....	15
3.2	Sterke kanten opleiding	16
3.3	Aanbevelingen voor de opleiding bij de visitatie 2021	16
3.4	Aanbevelingen voor RINO, NVVS en opleiding bij de visitatie 2021.....	18
3.5	Conclusie.....	18
	Bronnen	19
	Bijlage 1: planning.....	20

1. Inleiding

In dit hoofdstuk leest u een algemene inleiding over procedure en proces van de visitatie 2021.

1.1 Visitatie 2021

Iedere vijf jaar visiteert de NVVS de seksuologie-opleidingen. In 2016 werd de opleiding voor het laatst gevisiteerd. De basis voor de visitatie is gelegen in het Reglement visitatie van de NVVS. Onder visitatie van een opleiding seksuologie wordt verstaan: “een onderzoek naar de manier waarop en de omstandigheden waaronder de opleiding wordt uitgevoerd, op grond van vooraf vastgestelde normen”. “Doel van de visitatie is het beoordelen en bevorderen van de kwaliteit van het onderwijs, zowel inhoudelijk als onderwijskundig, als organisatorisch.”¹

1.2 Normen visitatie

- A. De inhoudelijke normen zijn in het reglement van de Kamer Onderwijs van de NVVS vastgelegd: de CESSO-competenties.
- B. De onderwijskundige en organisatorische criteria zijn nog niet vastgesteld door de NVVS. Dientengevolge is de opleiding in het voorbereidend schriftelijk traject van de visitatie gevraagd zelf te beschrijven wat de onderwijskundige en organisatorische criteria zijn voor de opleiding en worden zij daarop beoordeeld door de Visitatiecommissie.
- C. Tot slot beoordeelt de Visitatiecommissie in hoeverre de aanbevelingen en afspraken van de visitatie 2016 zijn uitgevoerd.

1.3 Aanbevelingen en afspraken visitatie 2016

In het visitatierapport “Serieus licht” worden de visitaties van de drie seksuologie opleidingen gezamenlijk behandeld in twee rapporten: een algemeen visitatierapport en een document Grande Finale, met reacties op de visitatierapporten. Er is in 2016 veel discussie geweest over visitatierapport en procedure.

De drie in 2016 gevisiteerde opleidingen zijn:

- Seksuologie opleiding Amsterdam: in de visitatie 2021 *Seksuoloog opleiding* genoemd (hoofddocenten Cobi Reisman en Hester Pastoor).
- Post HBO Utrecht: in de visitatie 2021 wordt deze kortdurende cursus *post-hbo opleiding seksuologie* genoemd (hoofddocent: Maud Lazaroms).
- Seksuologie opleiding Utrecht: in deze visitatie *Postacademische opleiding seksuoloog. Een praktijkgerichte opleiding voor BIG-geregistreeerden* (hoofddocenten Marjo Ramakers en Gidia Jacobs)

In het visitatierapport 2016 handelt hoofdstuk 6 over de Postacademische opleiding. Daarbij wordt ook verwezen naar hoofdstuk 3 (algemeen). In het document Grande Finale plaatst de opleiding de nodige kanttekeningen bij het visitatierapport. De Visitatiecommissie 2021 heeft kennis genomen van de rapportage en neemt de 7 clusters van aanbevelingen als vertrekpunt bij de visitatie 2021.

¹ Reglement visitatie NVVS art. 2. Hierin wordt de Kamer Onderwijs belast met het vaststellen van de normen. Art. 1. Van het Reglement Kamer Onderwijs luidt: “1.1. Kwaliteitsborging voor opleidingen en (na)scholingsactiviteiten binnen de NVVS door middel van het opstellen van de eindtermen voor en het formuleren van inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische criteria waaraan de opleidingen en nascholingscursussen tot geregistreerd Seksuoloog NVVS, de Aantekening seksuologie NVVS en Consulent seksuele gezondheid NVVS moeten voldoen.”

- A. Het verbeteren van de opleidings sfeer.
- B. Het verbeteren van de opleidingsstructuur
 - Competenties
 - Thematiek/ leerdoelen
 - Instrumenten in het onderwijs
 - Transparantie
 - Vaardigheden
 - Belang van de praktijk
- C. Een systematischere aanpak van toetsing en beoordeling.
- D. Het verbeteren van de kwaliteitscontrole.
- E. Het professionaliseren van opleiders en RINO Groep voor hun opleidingstaak.
- F. Het reëel aanwijzen van de verantwoordelijkheid voor het registratietraject.
- G. De toekomstbestendigheid van de opleidingen.

16. RINO Groep Utrecht (bij monde van Marjo Ramakers)

Sterke punten

- De theoretische expertise van hoofddocenten en docenten is hoog
- Veiligheid binnen de groep is hoog
- Deskundigheid van de docenten is hoog

Aanbevelingen

- Meer gebruik gaan maken van de mogelijkheden van ELO en portfolio
- Beter afstemming tussen de docenten
- Meer en andere praktijkoefeningen, ook voor wat betreft toetsing, kunnen er meer afwisselende werkvormen gebruikt worden.

Uit: Spigt, Demmenie & Sleebe (2016b).

1.4 Samenstelling Visitatiecommissie

Voorzitter: Dr. Reinhilde Melles, Klinisch Psycholoog BIG-Seksuoloog NVVS bij MUMC, Maastricht, supervisor NVVS, VGcT en FgzPt.

Lid: Drs. Marieke Reijmers, Gezondheidswetenschapper – Seksuoloog NVVS/Supervisor NVVS/ Master – psycholoog SKJ.

Bestuurders van RINO-Amsterdam en RINO-Utrecht zijn akkoord gegaan met de samenstelling van de commissie.

Ambtelijk secretaris: Mathieu Heemelaar, hogeschooldocent Haagse Hogeschool, auteur hbo-studieboeken over seksualiteit, hulpverlening en onderwijs, lid NVVS.

1.5 Werkwijze

De ambtelijk secretaris ondersteunt het gehele proces en de procedure. Hij treedt daarbij op als onpartijdig procesbegeleider. Hij verzorgt de correspondentie, schrijft de conceptrapportages, verwerkt opmerkingen van opleidingen en leden van de Visitatiecommissie en organiseert de verschillende onderdelen van de visitatieprocedure.

Na overeenstemming met de RINO-bestuurder is een planning voor de visitatie uitgewerkt door de ambtelijk secretaris (zie [Bijlage 1](#)). Bij de gehele procedure zijn de termijnen in het Reglement visitatie voor de verschillende stappen gerespecteerd. De reglementaire minimale termijnen tussen aankondigen visitatie bij opleiding en inleveren documentatie op basis van vragenlijsten waren kort. Waar gevraagd werd op verzoek soepel omgegaan met verschuiven inlevertermijnen. Het korte tijdspad van de procedure is geëvalueerd met de opleidingsmanager. Geconcludeerd is dat de korte termijnen nergens hebben geleid tot kwaliteitsverlies van het visitatieproces. Waar gewenst

werd in overleg flexibel omgegaan met deadlines. Wel wordt geadviseerd om de visitaties van de verschillende opleidingen in de toekomst meer te spreiden. De visitatiecommissie ondersteunt dit en geeft het mee als aanbeveling voor de volgende visitatie.

De ambtelijk secretaris heeft maart 2021 contact opgenomen met de hoofdopleider / contactpersoon. De datum van het visitatiegesprek is in overleg vastgesteld en een schriftelijke vragenlijst is voorgelegd aan de opleiding. Hierop heeft de opleiding uitgebreid schriftelijke informatie aangeleverd. Dit leidde tot enkele vragen om aanvullende informatie, die vervolgens ook weer schriftelijk zijn beantwoord. De opleiding heeft daarnaast een zelfevaluatie-rapport c.q. Verbeterplan aangeleverd. De Visitatiecommissie kreeg een gastaccount op de ELO, die na wat haperingen goed toegankelijk was.

De Visitatiecommissie onderschrijft het vertrouwelijke karakter van de toegezonden informatie en heeft toegezegd dit discreet te hanteren. De Visitatiecommissie is ook reglementair verplicht² tot geheimhouding over zaken die niet in het rapport komen.

De Visitatiecommissie is zeer content met de tijdige, uitgebreide, complete aanlevering van schriftelijke informatie door de opleiding. Deze informatie bood een mooie basis voor het visitatiegesprek.

1.6 Visitatiegesprek

Op 18 juni 2021 hebben visitatiegesprekken plaatsgevonden met 3 panels.

Panel A: 2 hoofdopleiders en de opleidingsmanager

Panel B: 4 (oud-)studenten SP17A en SP20A. De samenstelling betrof allen psychologen, er zaten geen arts-studenten in het studentenpanel. Dit is een aandachtspunt voor een volgende visitatie.

Panel C: 2 gastdocenten (tevens oud-student SP17A resp. SP18A), 2 hoofdopleiders en de opleidingsmanager.

De uitgenodigde opleidingsmedewerkers hebben beiden afgemeld. Hierdoor kon de Visitatiecommissie geen optimaal beeld krijgen van de samenwerking tussen alle gremia.

De visitatiedag is afgesloten met een eerste indruk door de voorzitter van de Visitatiecommissie waarin zij de bevindingen van de commissie samenvatte.

De Visitatiecommissie spreekt waardering uit voor de informatieve, prettige contacten met de deelnemers aan de gesprekken. De gesprekken complementeerden veelal het beeld dat de commissie had na de schriftelijke informatierondes en legden een stevige basis voor het advies van de commissie.

De visitatiegesprekken zijn via een beveiligd Zoom- account gevoerd. De deelnemers zijn vooraf gevraagd door de opleiding akkoord te gaan met opname van het gesprek i.v.m. de rapportage. De opname is vertrouwelijk opgeslagen op de computer van de ambtelijk secretaris en *niet* in de *Cloud*. Alleen hoofddocenten en opleidingsmanager kunnen desgevraagd passages bekijken bij vragen n.a.v. de rapportage. De opnames worden direct na aanbieding van het definitieve visitatierapport vernietigd. Het bestuur ziet geen risico's op het schenden van de privacy, of het voldoen aan de AVG.

1.7 Verslaglegging

De opleiding schreef: "We zijn benieuwd naar de visie van de Visitatiecommissie op de opleidingen en waar wat hen betreft aanknopingspunten liggen voor eventueel verdere verbetering. Daar staan we altijd voor open. Wel hebben we een verzoek m.b.t. het visitatierapport. In het rapport uit 2016 werden meerdere opleidingen in 1 rapport behandeld, waarbij ook de opleidingen van RINO

² Visitatiereglement: 4.3.3. De leden van de Visitatiecommissie, zijn buiten de rapportage, geheimhouding verplicht ten aanzien van feiten die hen tijdens de visitatie ter kennis komen.

Amsterdam en de RINO Groep door elkaar heen gingen lopen. Algemene aanbevelingen kunnen wat ons betreft zeker zinvol zijn als het gaat om het volledige seksuologie aanbod binnen één opleidingsinstituut, maar naar ons idee treedt er vertroebeling op wanneer hier ook de opleidingen van een andere aanbieder in meegenomen worden. Hierbij geldt voor RINO Amsterdam vanzelfsprekend hetzelfde voor de vertroebeling vanuit onze opleidingen. Ook wanneer er meer wordt samengewerkt tussen de beide seksuologie opleidingen, zijn het in de basis nog steeds eigen opleidingen met een eigen invalshoek. Uiteraard is dit een ander verhaal wanneer een opleiding gezamenlijk door meerdere RINO's wordt georganiseerd, maar daar is in deze situatie geen sprake van."

De Visitatiecommissie onderschrijft deze punten en biedt per opleiding een separaat rapport aan voor iedere opleiding. In het najaar wordt een bijeenkomst belegd met alle seksuologie-opleidingen. Hierin praat de Visitatiecommissie graag op grond van haar bevindingen door met de opleidingen over het seksuologieonderwijs in Nederland. Over deze opzet van deze bijeenkomst wordt overleg gevoerd met de Kamer Onderwijs van de NVVS³.

De Visitatiecommissie heeft het conceptrapport voorgelegd aan de hoofddocenten. Feitelijke onjuistheden zijn daarna gecorrigeerd. Vervolgens hebben respectievelijk de Kamer Onderwijs en het Bestuur NVVS feedback gegeven die is verwerkt. De Visitatiecommissie heeft het finale verslag vastgesteld op 18-07-21.

In het najaar wordt een bijeenkomst belegd met alle seksuologie-opleidingen. Hierin praat de Visitatiecommissie graag op grond van haar bevindingen door met de opleidingen over het seksuologieonderwijs. Over deze opzet van deze bijeenkomst wordt overleg gevoerd met de Kamer Onderwijs van de NVVS.

De brieven van de Visitatiecommissie aan de opleiding, de planningsdocumenten en andere procedurele stukken worden gearchiveerd door de NVVS. Alle door de opleiding aangeleverde documentatie wordt *niet* gearchiveerd door de Visitatiecommissie.

1.8 Rapport Van Lunsen & Steinmann (2020)

Tijdens het visitatietraject zijn er belangrijke ontwikkelingen geweest rondom het rapport Van Lunsen & Steinmann over de toekomst van de opleidingen tot seksuoloog NVVS. Op 21-06-21 is het volgende bericht verzonden per mail door de NVVS:

Op de NVVS Algemene Ledenvergadering van 27 maart 2021 is kort het rapport De Opleiding tot Seksuoloog NVVS, in opdracht van het bestuur opgesteld door Rik van Lunsen en Renée Steinmann, besproken.

Inmiddels is het rapport besproken door alle opleiders van de opleiding tot seksuoloog NVVS, vertegenwoordigers van de Kamer Onderwijs en vertegenwoordigers van de Stichting NRVS. Ook was Rik van Lunsen aanwezig om eventuele vragen te beantwoorden.

Alle deelnemers aan het overleg hebben aangegeven achter de uitgangspunten en aanbevelingen van het rapport te staan. Zij willen aan de slag met het uitwerken en later implementeren van de aanbevelingen. (cursivering MH)

De kern van het rapport en de aanbevelingen is: De seksuoloog NVVS is een 'seksuologisch specialist' volgens de competenties van het [CESSO-rapport](#).

³ De eerder aangekondigde bijeenkomst op 23 augustus 2021 gaat niet door.

Om professionals nog beter tot deze specialisten op te leiden en de kwaliteit van de opleiding en het registratietraject te bevorderen en bewaken is het nodig de opleiding tot seksuoloog NVVS aan te passen. Integratie van de opleiding, werkervaring, supervisie en beoordeling is hierin belangrijk. Ook zal de nadruk komen te liggen op het verkrijgen van competenties in plaats van het behalen van werkuren.

Bij de visitatie van de beide opleidingen voor seksuoloog zijn de opleidingen nadrukkelijk *niet* beoordeeld naar de maatstaven van het rapport Van Lunsen & Steinmann.

De aanbevelingen en conclusies uit het rapport Van Lunsen/Steinmann zijn op 21-06-21 qua status veranderd door het vaststellen van het feit dat de opleidingen achter de aanbevelingen en uitgangspunten staan. De Visitatiecommissie heeft haar adviezen en aanbevelingen daarom in lijn gebracht met de aanbevelingen van het rapport Van Lunsen/Steinmann. Dit is verwerkt in onderhavig rapport en heeft geleid tot bijstelling op drie punten: naamgeving opleiding, hoofddocent aanwezig bij les gastdocent en toetsing.

2. Beschrijving en bevindingen

In dit hoofdstuk beschrijft de Visitatiecommissie de feiten over de opleiding (data, docenten, curriculum, visie e.d.). Tevens staan hier de bevindingen van de VC in hoofdlijnen op basis van de schriftelijke uitwisseling en de gesprekken.

2.1 De Postacademische opleiding Seksuoloog

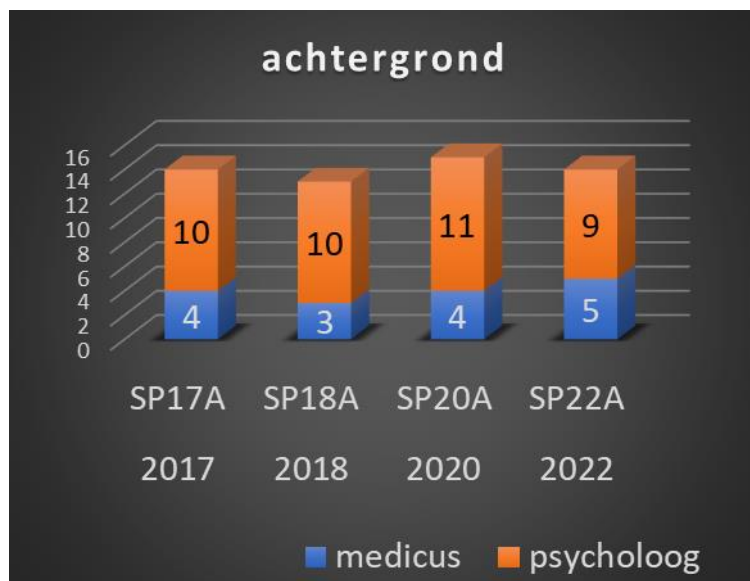
De Postacademische opleiding Seksuoloog is een multidisciplinaire postacademische opleiding van anderhalf jaar waarmee het theoretische deel van de opleiding tot Seksuoloog NVVS behaald kan worden. De Visitatiecommissie adviseert de opleiding studenten te stimuleren al in het 2^e opleidingsjaar te starten met de registratie en supervisie te beginnen.

De opleiding is uitsluitend bestemd voor academisch geschoolde BIG-geregistreerde artsen en gedragswetenschappers.

De opleiding heeft 25 lesdagen van 6 uur (totaal 150 klokuren les).

Cohort	code	aanvang	eind	Locatie	Ingeschreven	Afgestudeerd
2017	SP17A	15/03/2017	20/06/2018	Utrecht	14	14
2018	SP18A	14/11/2018	4/02/2020	Utrecht	13	13
2020	SP20A	8/04/2020	23/06/2021	Utrecht	15	
2022	SP22A	19/02/2022	5/04/2023	Utrecht	14	

Tabel 1 Instroom en rendement

Tabel 2: achtergrond studenten

Er is een gelijkmatige instroom van studenten. Voor de komende cursus die start februari 2022 is er al een wachtlijst medio april 2021.

2.1.1 Naamgeving opleiding

Er zijn verschillende namen voor uw opleiding in omloop geweest. Thans wordt gesproken over <Postacademische opleiding Seksuoloog>, gecombineerd met de subtitel <Een praktijkgerichte opleiding voor BIG-geregistreerden>. Op de RINO Groep-website wordt bij het huidige cohort

gesproken over <Post-BIG opleiding seksuologie>. Vroeger werd gesproken over <NVVS Postmaster opleiding seksuologie>. Het NVVS-register spreekt over de <Opleiding seksuoloog NVVS>. Rik van Lunsen en Renée Steinmann doen het volgende voorstel in hun rapport (2020): zowel de opleiding bij de RINO Groep in Utrecht als die bij de RINO in Amsterdam krijgen dezelfde nieuwe naam: "Opleiding tot Seksuoloog NVVS".

De opleiding heeft gekozen voor een naam en subtitel die maximaal duidelijkheid en onderscheid biedt. In het visitatiegesprek gaf de opleiding aan dat het niet zoveel uitmaakt, als in de naamgeving maar helder is voor de doelgroep wie wel en wie niet toegelaten kunnen worden tot de opleiding. Er is onderscheid met de andere opleidingen in Utrecht die opleiden voor een andere registratie (te weten de NVVS Registers Aantekening seksuologie en Consulent seksuele gezondheid).

De Visitatiecommissie heeft i.v.m. uniformiteit en herkenbaarheid een voorkeur voor de naam <Opleiding tot Seksuoloog NVVS>. Daarbij dient wel opgemerkt te worden dat de opleiding slechts het "theoretische" onderdeel van de opleiding tot Seksuoloog biedt. In het overleg tussen de seksuologie opleidingen kan het gesprek vervolgd worden over een subtitel die de doelgroep van de opleiding verheldert.

2.2 Inhoudelijke en onderwijskundige uitgangspunten, didactiek en lespraktijk

2.2.1 Multidisciplinaire aanpak

De Visitatiecommissie vroeg de opleiding hoe men omgaat met de diversiteit aan achtergrond (medisch/ psychologisch).

De multidisciplinaire uitwisseling (studenten en docenten) werkt goed, zoals volgens hoofddocenten ook expliciet de bedoeling is van het beleid van de NVVS. De opleiding slaagt er in mensen te laten leren wat ze moeten leren. De opleiding geeft concrete voorbeelden in het visitatiegesprek. Het hoofdstuk over biologie wordt taai gevonden. Psychologiestudenten krijgen hier de didactische opdracht om tijdens de bespreking domme vragen te stellen. De veilige groeps sfeer zorgt er voor dat psychologen zich verdiepen in medische zaken en vice versa.

Bij de groepsindeling wordt zo veel mogelijk een student met een medische beroepsachtergrond in elke subgroep ingedeeld. Dit lukte in Zoom goed.

Bij thuisopdrachten lopen studenten bijvoorbeeld mee met het spreekuur van een collega met een andere beroepsachtergrond.

Dokters weten (bijvoorbeeld) weinig tot niks van theorie over (psychische) hechting, terwijl psychologen juist aangeven veel te weten van de basisstof over hechtingsprocessen. In de wisselwerking tijdens de les kwamen psychologen er achter dat ze minder wisten dan ze dachten. Dit is een pleidooi voor niet apart lesgeven, de multidisciplinaire samenstelling van de lesgroep heeft voordelen. Docenten streven er niet naar dat alle studenten op hetzelfde niveau de stof beheersen, dat lukt niet in de beperkte tijd. Nadrukkelijk wordt stelling genomen dat studenten zich specialiseren in seksuologie *boven op* hun eigen specialisatie. Het is niet de bedoeling om biopsychosociale generalisten af te leveren in te seksuologie (waarbij psychologen een voorstel doen m.b.t. de benodigde medicatie). Het gaat erom dat je elkaar, in de diverse disciplines, weet te vinden, raadplegen. Er wordt opgeleid volgens het motto: *schoenmaker houd je bij je eigen leest*.

2.2.2 Veilig leerklimaat

In de gesprekken met (oud-)studenten bleek dat er waardering is voor de kwaliteit van het onderwijs. Het onderwijs sluit aan op de achtergrond van de studenten, er wordt een leerklimaat geschapen waar beide disciplines in een veilige sfeer van elkaar kunnen leren. De Visitatiecommissie is ook te spreken over de mooie masterclasses waarin excellent onderwijs wordt geboden.

De hoofddocenten zijn sterk gericht op de veiligheid in de groep. Waar nodig wordt er bijgestuurd. Er vallen geen studenten uit. Er is veel waardering bij de studenten voor de betrokkenheid en inzet van de hoofddocenten: ze worden een **GOUDEN KOPPEL** genoemd.

Studenten gaven in het panelgesprek aan dat sommige studenten te passief waren in de les. De hoofddocenten geven (in de ogen van leden van het studentenpanel) studenten soms teveel ruimte om achterover te leunen. Dit riep soms vragen op over het niveau en de attitude. Bij (gast)docenten die zich wat schoolser opstelden waren de camera's bij de Zoom-les allemaal aan; bij sommige gastdocenten lieten sommige studenten zich de hele dag niet zien/ horen. Wanneer de hoofddocent er bij was kwam dit niet voor en werd er actiever door een ieder geparticipeerd.

2.2.3 Training attitude en vaardigheden

De hoofdopleiders laten studenten in de eerste dagen van de opleiding bewust worden van datgene wat zich in het dagelijks leven in de media aandient over seks(ualiteit). Regelmatig deelt iemand iets wat zij/hij gehoord of gelezen heeft. Er is op de eerste lesdag ook een dagdeel specifiek gericht op "maatschappelijke thema's". In de voorbereiding (voorbereidende opdrachten thuis) is er regelmatig aandacht voor reflectie op eigen ervaringen, normen en waarden. Bij de lessen waar de hoofdopleiders bij betrokken zijn worden vaak bij de start de maatschappelijke nieuwtjes gedeeld. De Visitatiecommissie geeft als overweging mee, dat elke les (ook van een gastdocent) standaard opent met bespreking van actualiteiten over seksualiteit, waarbij de groep ook een eigen verantwoordelijkheid krijgt. De studenten hebben een groepsapp waarin ze met elkaar maatschappelijke en andere zaken delen. De Visitatiecommissie geeft als aandachtspunt mee dat gebruik van een forum op ELO voordelen kan hebben boven een whatsapp groep, t.a.v. privacy en afgrenzing tussen werk/ privé; dit zijn (misschien juist voor seksuologen) belangrijke thema's.

2.2.4 Competentiemodel

De opleiding bereikt de doelstellingen, hetgeen getoetst wordt op basis van de prestatie-indicatoren t.b.v. betrouwbaarheid en validiteit. Deze indicatoren bestaan uit de beleving van de deelnemers (getoetst d.m.v. evaluaties en input groepsvertegenwoordiger) en de toetsresultaten op basis waarvan wordt bepaald of deelnemers voldoen aan de gestelde competenties.

De opleiding conformeert zich aan het CESSO rapport, met de diverse thema's en competentieniveaus. Ieder thema komt terug in het rooster, volgens de 'zwaarte' zoals aangegeven in het CESSO rapport. Aan de hand van het POP (persoonlijk ontwikkelplan) wordt vanaf de start van de opleiding met iedereen gekeken naar wat zij/hij wil leren ontwikkelen. Studenten denken in het begin vaak dat ze met name kennis moeten opdoen; kennis helpt, is nuttig en nodig, maar in de praktijk zijn het veel meer de attitude en vaardigheden die bepalen of iemand aan de slag gaat met het onderwerp seksualiteit. De hoofddocenten richten de studenten sterk op de vraag: wat doe je nu binnen je eigen werkveld, wat heb je daar nu nodig? Studenten moeten wel van alles wat weten, maar ze hoeven niet alles te weten van alles en alles te kunnen. Als je geen ambitie hebt om met transgenders te werken, dan is een dag onderwijs over dit thema voldoende. Een psycholoog hoeft geen halve dokter te worden en vice versa. Je hebt zowel generalisten als pijnexperts, parafilie-experts of genderexperts.

In de ervaring van de hoofddocenten weten alle studenten tot nu toe de stap te maken om vanuit hun specifieke beroepsachtergrond op hun werkplek te starten met uitvragen van seksuele gezondheid. Sommigen integreren meteen seksuele hulpverlening in hun werk, anderen zoeken nog wat meer. Maar uiteindelijk verwerven allen de competenties om seksuologische hulpverlening te geven vanuit een biopsychosociaal model.

De komende jaren wordt gemonitord of deelnemers het volledige competentiedomein in de eindbeoordeling afdoende kunnen tonen. Hiervoor zijn de prestatie-indicatoren aangescherpt. Deze worden gedeeld met de deelnemers.

2.2.5 Seksuele diversiteit en genderdiversiteit

🏳️ Het studentenpanel was goed te spreken over de mate van LHBTIQA+ inclusiviteit van het curriculum. Er waren rollenspelen met niet-hetero relaties, er was aandacht voor een actueel thema in de gayscene: Chemseks. Er waren meerdere lessen over seksuele diversiteit en genderdiversiteit. Toevallig werken twee studentleden van het panel in de genderhulpverlening. Ook zij uitten waardering voor de inclusiviteit in het curriculum en voor de aandacht van de Visitatiecommissie voor dit thema.

2.2.6 Draaiboek

Het gebruik van het draaiboek is enigszins verwaterd. Het draaiboek SP18A was compleet. In het huidige draaiboek SP20A zijn de doelen en lesinhoud weergegeven maar niet de didactische werkvormen; de onderwijsmethoden en de algemene programmabeschrijving. De opleiding geeft in het Verbeterplan aan, dat dit vanaf SP22A weer in orde is. Dit draaiboek ontving de Visitatiecommissie al, maar daarin ontbreken ook de in de lessen gebruikte onderwijsmethoden, die wel in SP18A stonden. In de bespreking kwam naar voren dat de hoofddocenten huiverig zijn dat studenten er op rekenen dat bepaalde werkvormen daadwerkelijk worden gebruikt wanneer ze bekend gemaakt zijn in het draaiboek. Hierdoor zou het volgens de hoofddocenten lastiger zijn om het programma op maat/naar behoefte wat aan te passen. Het blijkt dat de docenten in de praktijk werken met twee versies van het draaiboek: een met lesvormen en een zonder.

De Visitatiecommissie adviseert om te gaan werken met een compleet draaiboek en dit ook op de portal te publiceren zodat studenten – en ook gastdocenten - een helder overzicht hebben met alle informatie over alle lessen en toetsen. Het biedt structuur en verkleint administratieve belasting bij de hoofddocenten. Een disclaimer wordt hierbij aanbevolen: docenten kunnen altijd tijdens de les kiezen voor andere werkvormen die beter passen bij de groepsonwikkeling. Er kunnen geen rechten ontleend worden aan het draaiboek. De hoofddocenten reageerden positief op dit advies.

2.3 Organisatorische uitgangspunten

2.3.1 Organisatorische criteria

De Visitatiecommissie vroeg de opleiding de organisatorische criteria te beschrijven waarop de opleiding beoordeeld kan worden. De opleiding beschreef alleen onderwijskundige criteria. Als organisatorisch criterium heeft de Visitatiecommissie gekozen voor de kwaliteit van de samenwerking en communicatie tussen hoofddocenten, docenten, studenten en RINO-medewerkers.

2.3.2 Docenten

Formatieomvang: 216 docenturen, 36 hoofdopleidersuren, 22 vergaderuren en 28 nakijkuren.

De opleiding kent naast de twee hoofdopleiders alleen gastdocenten. Deze docenten ontvangen een uurtarief voor het doceren, waarin een voorbereidingsuur per lesuur is verdisconteerd.

Er is budget voor ontwikkeluren en inwerkuren voor nieuwe docenten.

De hoofddocenten werken succesvol aan de verjonging van de gastdocenten. De hoofdopleiders bekijken in elke lichting of er studenten zijn die als gastdocent zouden kunnen optreden.

2.3.3 Hoofddocent bij les gastdocent

De Visitatiecommissie ontving signalen⁴ dat de studenten van mening zijn dat gastdocenten geen idee hebben waar de studenten in het programma zitten. Ook in het studentenpanel werd dit bevestigd. Daarnaast noemden studenten dat, als de hoofddocenten niet aanwezig zijn, er naar hun mening weinig met feedback wordt gedaan. Ze hadden tevens het gevoel dat gastdocenten “in weinig tijd moesten invliegen in de groep” en soms niet goed wisten hoe zij de groep in beweging konden krijgen. Ook konden zij niet altijd aansluiting vinden bij de groep en/ of inspelen op persoonlijke ontwikkelingen van studenten.

De hoofddocenten zijn circa 13 van de 25 dagen aanwezig. Ze zijn soms aanwezig wanneer een nieuwe docent lesgeeft (in overleg met de docent). De Visitatiecommissie ziet de meerwaarde van de constructie dat er altijd een hoofddocent aanwezig is bij de lessen van de gastdocenten. Hierbij kan gedacht worden aan de arts-hoofddocent die aanwezig is bij de gastcolleges door een niet-medicus en vice versa. De hoofddocent kan op die manier de rode lijn in het curriculum beter bewaken, kan bijsturen als er doublures zitten in het programma en kan bijvoorbeeld bij verdiepingsvragen of tijdgebrek aangeven wanneer een thema later nog terugkomt in het curriculum. Studenten in het studentenpanel benoemden die meerwaarde van de aanwezigheid van een hoofddocent bij de les van een gastdocent: het levert de studenten meer overzicht op want de rode draad door de verschillende thema's wordt duidelijker. De aanwezigheid van een hoofddocent kan tevens een positief effect hebben op de sociale veiligheid in de groep. Bij hoofddocenten wordt er gemakkelijker geoefend en zijn studenten actiever in de les. Tot slot kunnen twee docenten studenten laten oefenen in subgroepen waarbij elke groep feedback van een docent krijgt.

Bij de Opleiding Post-hbo seksuologie speelt ondanks een andere doelgroep vergelijkbare problematiek en hebben de hoofddocenten zich uitgesproken dat het wenselijk is dat er in de toekomst altijd een hoofddocent aanwezig is bij elke les van een gastdocent. De RINO groep staat hier volgens de collega-hoofddocenten achter. De Visitatiecommissie acht dit een voorwaarde om de kwaliteit van de opleiding goed te kunnen waarborgen.

In het rapport Van Lunsen & Steinmann (2020, p. 39) wordt de volgende aanbeveling gegeven. “Tenminste één van beide opleiders is altijd bij de lessen aanwezig om te zorgen voor continuïteit en om tijdens elke les feedback te kunnen geven n.a.v. ervaringen van cursisten in de praktijk.”⁵ Het voorstel Van Lunsen & Steinmann komt overeen met het voorstel van de Visitatiecommissie om bij elke les van een gastdocent een hoofddocent aanwezig te laten zijn.

2.3.4 Afstemming tussen hoofddocenten en gastdocenten

Gastdocenten ontmoeten elkaar nooit in het kader van de opleiding. Dit lijkt een nadeel voor de integratie van het onderwijsaanbod gedurende de opleiding. Het wordt waardevol gevonden om een ontmoeting te organiseren zodat gesproken kan worden waar de opleiding mee bezig is. Ook is er behoefte aan uitwisseling van ervaringen als docent: hoe begeleid je conflicten, felle discussies? De verjonging van de gastdocenten versterkt de noodzaak voor gezamenlijke onderlinge uitwisseling tussen hoofddocenten en gastdocenten. De hoofddocenten reageerden positief op dit voorstel.

2.3.5 Afstemming tussen docenten en RINO-medewerkers

Er zijn de afgelopen jaren veel wisselingen geweest bij het opleidingsmanagement en de ondersteunend medewerkers. De Visitatiecommissie had kritische signalen uit de student enquêtes en

⁴ Notulen van de Opleidingscommissie 05-02-20

⁵ De NVVS heeft 21-06-21 bericht dat de opleidingen achter de conclusies en uitgangspunten van het rapport staan. Zie [1.8](#).

gesprekken gedestilleerd. Gastdocenten meldden dat ze soms niet correct geïnformeerd worden over het gebruik van Moodle als vigerend ELO-systeem. Bij een gastdocent is geen enquête afgenomen. Ook constateert de VC een zeer lage respons bij de evaluaties, waardoor de feedback van studenten te wensen overlaat.

De kritische opmerkingen konden als gevolg van de afwezigheid van de opleidingsmedewerkers tijdens de visitatiedag niet geverifieerd worden. Inhoudelijk is er vanuit RINO niet gereageerd op de ingebrachte kritische signalen met uitzondering van ideeën om de respons bij de enquête te verhogen. De ondersteuning wordt door gastdocenten als rommelig ervaren, hier lijkt een uitdaging te liggen voor de RINO-medewerkers. De last van het beheer lijkt nu te zwaar bij de hoofddocenten te liggen. De Visitatiecommissie is van mening dat de participatie van de RINO groep tijdens het visitatiegesprek niet optimaal was.

Recent is een Moodle-expert als medewerker aangenomen bij de RINO Groep. Hier kan goed gebruik van gemaakt worden voor verdere verbetering van de elektronische leeromgeving.

2.4 Toetsing

De opleiding geeft in de schriftelijke rapportage aan dat omissies in de toetsing hersteld worden. Deze toezeggingen ontbraken in het Verbeterplan van de opleiding. De Visitatiecommissie neemt deze derhalve op in de aanbevelingen.

a. Bij het beoordelingsformulier Eindpresentatie weegt de inhoud zwaarder dan de vorm. De opleiding gaf aan voornemens te zijn het beoordelingsformulier te verduidelijken.

b. Bij de Praktijktoets zijn de meeste competenties op hbo-niveau geformuleerd. Hier is de cesuur: 7 van de 13 competenties minimaal aanwezig. Theoretisch kan het zo zijn dat een student die een hbo-opleiding Sociaal werk of Pedagogiek heeft gevolgd met criteria 1-6 en 9 de toets behaalt op grond van beheersing van basale gespreksvaardigheden zonder toepassing van seksuologische kennis. De opleiding erkent dit. De gespreksvaardigheden zullen in de basis inderdaad overeen kunnen komen met vaardigheden op hbo niveau. In de praktijktoets gaat het er echter om dat deelnemers de gespreksvaardigheden laten zien, gekoppeld aan seksualiteit. Ze dienen hun seksuologische vaardigheden te laten zien, als aanvulling op de basisvaardigheden waarop ze al getoetst zijn in hun voorliggende opleidingen. Deze expliciete voorwaarde (koppeling aan seksualiteit) dient helder in de criteria verwerkt te worden.

c. De PAK-toets

De Visitatiecommissie heeft ook de bestaande kennistoets (PAK-toets) onderzocht en constateerde dat deze toets niet gevalideerd is.

Studenten gaven in het panelgesprek aan het voorbereiden op de PAK-toets zinvol te vinden. Zij gaven aan pas bij het bestuderen van alle stof overzicht te krijgen over het hele kennisgebied. De formatieve toetsen bij elke les gaven dit overzicht niet. Dit overzicht hadden zij wel graag eerder willen hebben. Te denken valt aan een tweede toets halverwege de opleiding.

De Visitatiecommissie heeft kennis genomen van de aanbevelingen over de eindtoets van de commissie Van Lunsen & Steinmann (2020, p. 38):

“Het verwerven van de benodigde seksuologische kennis is vooral de verantwoordelijkheid van de cursisten zelf. De aan het eind van het cursorisch onderwijs vereiste kennis is naar Amsterdams voorbeeld vastgelegd in leervragen en wordt samen met competenties als het kunnen uitvoeren van

een probleemanalyse en opstellen van een beleidsplan getoetst in het examen aan het eind van het cursorisch deel van de opleiding.”⁶

De Visitatiecommissie adviseert op basis van de ontwikkelingen *niet* de PAK-toets te valideren, maar te werken aan een nieuwe toets, die gericht is op de toepassing van seksuologische kennis. Deze nieuwe eindtoets zal studenten nog sterker het voordeel bieden dat zij het toepassen van de stof overzicht krijgen over het hele kennisgebied. De Visitatiecommissie adviseert minstens twee toepassingsgerichte toetsen naar het voorbeeld van de Amsterdamse kennistoepassingstoets opdat studenten ook in de loop van de opleiding meer overzicht verwerven van het gehele kennisgebied.

2.5 Onderwijsevaluatie

De Visitatiecommissie stelt vast dat de respons van de onderwijsenquêtes laag tot onvoldoende is. Desalniettemin heeft de Visitatiecommissie een aantal interessante individuele bevindingen van studenten verwerkt in dit rapport. De opleiding overweegt het invullen van de enquêtes verplicht te stellen om de respons te verhogen⁷.

De Opleidingscommissie draagt conform haar missie zorg voor een kwalitatief goede opleiding, zowel naar vorm als inhoud. De commissie bestaat uit de hoofdopleider(s), een vertegenwoordiger van de opleidingsgroep, de manager opleidingen van de RINO Groep en opleidingsmedewerkers. De Opleidingscommissie komt drie keer bijeen gedurende de opleiding en kan zo vaak bijeenkomen als ze nodig acht.

De Visitatiecommissie heeft verslagen van de Opleidingscommissie vergeleken met de individuele opmerkingen in de enquêtes. De conclusie van de Visitatiecommissie is dat de signalen van studenten besproken worden in de Opleidingscommissie en kunnen leiden tot aanpassingen. Daarmee functioneert dit onderdeel van het kwaliteitssysteem naar behoren.

2.6 Corona

De omschakeling naar online-onderwijs als gevolg van het Corona-beleid is voortvarend verlopen. Studenten en docenten hebben nadelen ervaren. Docenten en studenten misten contact, bijvoorbeeld voor feedback op POP. Het was beter geweest als de feedback op het POP niet schriftelijk maar via een beveiligde videoverbinding was gegeven.

De opleiding heeft tijdens de lockdown goede ervaring opgedaan met het vooraf opnemen van hoorcolleges. Hierdoor is er in de les meer ruimte voor verdieping, toepassing en oefening.

⁶ Zie [1.8](#).

⁷ Aangezien de enquête anoniem wordt ingevuld is dit praktisch niet goed uitvoerbaar: aan het niet nakomen van de verplichting kunnen geen consequenties worden verbonden. De enquêtes dienen anoniem te blijven om de validiteit te garanderen. Het kan derhalve alleen een morele verplichting worden.

3. Overwegingen, conclusies en aanbevelingen

Dit hoofdstuk biedt achtereenvolgens de evaluatie van de aanbevelingen van de vorige visitatie, de sterke kanten van de opleiding, de aanbevelingen van de visitatie 2021, de beoordeling van de kwaliteit aan de hand van inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische normen en een conclusie.

3.1 Evaluatie aanbevelingen visitatie 2016

	Aanbeveling 2016	Resultaat 2021
A	Het verbeteren van de opleidings sfeer	De hoofddocenten geven veel aandacht aan een veilig leerklimaat. De studenten zijn hier tevreden over. Als hoofddocenten niet aanwezig zijn bij gastcolleges is de sfeer soms minder veilig en de participatie door diverse studenten duidelijk minder.
B	Het verbeteren van de opleidingsstructuur en ELO	Dit is gerealiseerd door het uitwerken van de competenties in leerdoelen per les en door de overstap naar Moodle.
C	Een systematischere aanpak van toetsing en beoordeling	De toetsing is verfijnd door een nieuwe kennistoets en toevoeging van de vaardigheids toets.
D	Het verbeteren van de kwaliteitsborging en – controle	De Opleidingscommissie functioneert naar behoren. De controle op kwaliteit is aanzienlijk verhoogd door verbetering van de informatie in de draaiboeken. Dit is gerealiseerd in het Draaiboek SP18A maar vervolgens weer verwaterd. Zie nieuwe aanbeveling C
E	Verdere professionalisering van opleiders voor hun opleidingstaak	Er is een bewust keuze gemaakt om niet bij alle lessen een hoofdopleider aanwezig te laten zijn. De opleiding vertrouwt op de expertise en kunde van de docenten, die veelal grote namen zijn in hun werkveld. Wel wordt ervoor gezorgd dat nieuwe docenten ondersteund worden door de hoofdopleiders. De Visitatiecommissie heeft hierover een ander inzicht op basis van de bevindingen in studentenpanel en geeft een nieuwe aanbeveling (D) .
F	Het aanwijzen van de verantwoordelijkheid voor het registratietraject	Registratie en Supervisie. Er is regelmatig contact geweest met de Stichting NRVS en met de NVVS over de vragen van studenten m.b.t. registratie en supervisie. Een deel is doorgevoerd en een deel nog onder constructie. Dit wordt n.a.v. het rapport Van Lunsen / Steinmann (2020) ter hand genomen o.l.v. de NVVS.
G	De toekomstbestendigheid van de opleidingen	Door middel van een ‘competentie gericht onderwijs’ (CGO) document wordt inzicht gegeven in het competentiegerichte leren binnen de opleiding. Daarin wordt zichtbaar hoe kennis, vaardigheden en attitude samenkomen binnen de opleiding en de toetsing. Dit document geeft nog ruimte voor nadere uitwerking. Zo kunnen de draaiboeken van de lesdagen nader worden

		geconcretiseerd en nauwkeurig bekeken worden, waarbij gekeken wordt of alle competenties afdoende aan bod komen verspreid over de opleiding, als ook binnen de toetsing (zowel ontwikkelingsgericht als selectief). Ook wordt gekeken of er voldoende activerend onderwijs gegeven wordt, waarbij toepassing binnen de eigen beroepspraktijk uitgangspunt is.
--	--	---

3.2 Sterke kanten opleiding

A. Inhoudelijk goede opleiding

De opleiding zit goed in elkaar, vanaf de kennismaking op de eerste dag is er aandacht voor groepsproces, leren van en met elkaar. Alle CESSO thema's waar een seksuoloog mee te maken kan krijgen, komen aan bod. De studenten krijgen een goede indruk hoe breed het vakgebied van de seksuologie is. Er is aandacht voor theorie (wetenschap) en praktijk.

De opleiding is LHBTIQ+ inclusief. Dit uit zich in de lessen, de keuze van oefen casuïstiek en in de themalessen over gender en seksuele diversiteit.

B. Multidisciplinaire benadering

De multidisciplinaire interactie wordt expliciet vormgegeven in de gestuurde samenwerking tussen de studenten, de didactische benadering in klassen en bij subgroepindeling. Ook in de combi van hoofddocenten komt dit tot uitdrukking. Met de toelating van artsen tot de opleiding is de diversiteit versterkt. Er is veel aangepast en vernieuwd in het curriculum na verbreding van de doelgroep. De hoofddocenten slagen er goed in om de stof voor zowel artsen als psychologen toegankelijk te maken. Een aandachtspunt is de werving van arts-studenten. Een minderheid van de studenten heeft een medische achtergrond; dit compliceert de multidisciplinaire aanpak (zie [aanbeveling A](#)).

C. Kwaliteit docenten

De docenten zijn specifiek ervaren in hun onderdeel. De opleiding heeft veel docenten van statuur. De masterklassen worden gewaardeerd.

D. Veiligheid

Er is ruimte voor discussie. Er wordt geoefend. De hoofdopleiders zijn makkelijk bereikbaar, informeel en flexibel, en weten elk jaar de sfeer veilig te maken en veilig te houden en ieder te laten leren en groeien binnen eigen mogelijkheden met erkenning van de beroepsachtergrond van ieder. De combi van de twee hoofddocenten wordt door studenten benoemd als gouden koppel.

E. Stabiele marktpositie

De opleiding heeft sinds jaar en dag een stabiele instroom.

F. Snelle omschakeling naar online onderwijs

De omzetting bij de Corona-lockdown is voortvarend verlopen. Zowel studenten als docenten hadden hier moeite mee, maar de omschakeling verliep snel.

3.3 Aanbevelingen voor de opleiding bij de visitatie 2021

A. Werving arts-studenten

Een minderheid van de studenten heeft een medische achtergrond. Het verdient aanbeveling de werving van deze studenten te intensiveren, gecombineerd met een voorrangbeleid bij inschrijving en wachtlijsten.

B. Adviseer start supervisie in tweede jaar

De Visitatiecommissie en de Kamer Onderwijs adviseren de opleiding om studenten te stimuleren al in het tweede jaar te starten met de registratie en supervisie.

C. Verschil in niveau en attitude bij sommige studenten

Studenten die onvoldoende participeren hebben geen positieve invloed op het leerklimaat. Hoofddocenten zouden ze kunnen aanspreken en activeren.

D. Draaiboek

De Visitatiecommissie adviseert een draaiboek op de portal te publiceren, dat zowel leerdoelen, lesinhoud als werkvormen tijdens de les bevat. Een disclaimer voorkomt dat docenten niet flexibel kunnen zijn in het aanpassen van de lesvorm op de groepssituatie.

E. Hoofddocent bij lessen gastdocenten

De Visitatiecommissie doet de krachtige aanbeveling dat bij elke les van een gastdocent een hoofddocent aanwezig is. Door de aanwezigheid van een hoofddocent bij elke les van een gastdocent kan de rode lijn in het curriculum beter bewaakt worden, kan er bijgestuurd worden bij doublures en kunnen verbanden gelegd worden met andere lessen, voor zowel gastdocenten als studenten. De leerroute zal hiermee meer als eenheid worden ervaren door studenten. Studenten hebben de verwachting dat dit het leerklimaat kan verbeteren.

Dit komt overeen met de volgende overweging in het rapport Van Lunsen & Steinmann (2020, p. 39) "Tenminste één van beide opleiders is altijd bij de lessen aanwezig om te zorgen voor continuïteit en om tijdens elke les feedback te kunnen geven n.a.v. ervaringen van cursisten in de praktijk."

F. Toetsen

Verbeter de beoordelingscriteria / formulieren voor praktijktoets en eindpresentatie ([zie 2.5 toetsing](#) voor toelichting).

Ontwikkel samen met de Amsterdamse seksuologie-opleiding een nieuwe toepassingsgerichte eindtoets, die gericht is op de toepassing van seksuologische kennis. De Visitatiecommissie adviseert minstens twee toepassingsgerichte toetsen naar het voorbeeld van de Amsterdamse eindtoets opdat studenten ook in de loop van de opleiding meer overzicht verwerven van het gehele kennisgebied.

G. Uitbreiden vooraf opnemen van hoorcolleges.

Hiermee zijn positieve ervaringen opgedaan tijdens de lockdown. De Visitatiecommissie adviseert dit uit te breiden, zodat er tijdens de lessen meer ruimte ontstaat voor oefening en toepassing.

H. Toepassingsgericht onderwijs

De Visitatiecommissie adviseert niet alleen leeswerk ter voorbereiding van een les te vragen, maar zeker ook toepassingsoefeningen zoals de koppeling aan een casus. Dat kan meer diepgang in de les opleveren.

I. Digitale veiligheid

De Visitatiecommissie geeft als aandachtspunt mee dat gebruik van een forum op ELO voordelen kan hebben boven een whatsapp groep t.a.v. privacy en afgrenzing tussen werk/ privé; dit zijn (misschien juist voor seksuologen) belangrijke thema's.

De Visitatiecommissie heeft met deze opleiding gesproken over de digitale privacy. De Kamer Onderwijs wees de visitatiecommissie n.a.v. de conceptrapportage op het feit dat Zoom geen volledig veilig medium is door toegangsrechten van inlichtingendiensten onder Amerikaanse wetgeving. Ook

aan het gebruik van Microsoft Teams kleven (technische) nadelen. Dit betreft algemene problematiek, aangezien Zoom door beide RINO's wordt gebruikt. De Visitatiecommissie zal dit adresseren in een algemene brief aan alle opleidingen en RINO's ter afsluiting van de Visitatie.

J. Binding gastdocenten

Beleg een of meer bijeenkomst(en) voor gastdocenten en hoofddocenten om ervaringen uit te wisselen, informatie te geven en de binding met de opleiding te verhogen.

3.4 Aanbevelingen voor RINO, NVVS en opleiding bij de visitatie 2021

K. Naamgeving

De NVVS heeft op 21-06-21 bericht dat de opleidingen achter de conclusies en uitgangspunten van het rapport Van Lunsen & Steinmann (2020) staan. De Visitatiecommissie heeft i.v.m. uniformiteit en herkenbaarheid een voorkeur voor de naam <Opleiding tot Seksuoloog NVVS>. In het overleg tussen de seksuologie opleidingen kan het gesprek vervolgd worden over een subtitel die de doelgroep van de opleiding verheldert. In een subtitel kan ook duidelijk gemaakt worden, dat voor registratie aanvullende praktijkervaring onder supervisie is vereist.

L. Samenwerking met Opleiding tot Seksuoloog NVVS Amsterdam

De opleiding constateert dat het rapport Van Lunsen/Steinmann een aantal goede ideeën bevat ten behoeve van gezamenlijk optrekken van Amsterdam en Utrecht. De Visitatiecommissie ziet enige urgentie bij de integratie van opleiding – werkervaring – supervisie.

M. Betrokkenheid RINO medewerkers

Er zijn de afgelopen jaren veel wisselingen geweest bij het opleidingsmanagement en de medewerkers. De Visitatiecommissie heeft geen gesprek kunnen voeren met de opleidingsmedewerkers over recente kritische signalen. De indruk bestaat bij de Visitatiecommissie dat de RINO Groep deze opleiding meer mag “dragen”. Voorkom foutjes bij de ondersteuning van gastdocenten en bij het beheer van de ELO. Verlaag de administratieve en coördinerende last van hoofddocenten.

3.5 Conclusie

De Visitatiecommissie heeft een positief beeld van de opleiding.

De opleiding voldoet uitstekend aan de *inhoudelijke uitgangspunten*.

Onderwijskundig is er veel vernieuwd en verbeterd n.a.v. de laatste visitatie. Er liggen nieuwe aanbevelingen waarbij de Visitatiecommissie het volste vertrouwen heeft dat de betrokken, enthousiaste en excellente hoofddocenten die realiseren.

De samenwerking en communicatie (*organisatorische uitgangspunten*) tussen hoofddocenten en studenten is uitstekend.

De samenwerking en communicatie met gastdocenten kan verbeterd worden. De ondersteuning door opleidingsmedewerkers kan verbeterd worden zodat de hoofddocenten ontlast worden.

Het kwaliteitssysteem met de Opleidingscommissie functioneert goed, de respons op de enquêtes kan sterk worden verbeterd.

De opleiding verwerft hiermee NVVS-accreditatie tot en met juni 2026.

Dr. Reinhilde Melles
Drs. Marieke Reijmers
Mathieu Heemelaar
18-07-21

Certificaat wordt aangemaakt door NVVS.

Bronnen

CESSO (2011). *Rapport CESSO Competentieprofielen. Eindtermen Opleiding tot Seksuoloog NVVS en Consulent Seksuele gezondheid NVVS*. Geraadpleegd van https://www.nvvs.info/images/Rapport_CESSO_en_Competentieprofiel_NVVS_Consulent_Seksuele_Gezondheid.pdf op 18-05-21.

Lunsen, R. van & Steinmann, R. (2020). De Opleiding tot Seksuoloog NVVS. Onderzoek naar mogelijke integratie in de opleidingen Seksuologie van de voor registratie als Seksuoloog NVVS noodzakelijke werkervaring en naar optimalisering van de toetsing van te verwerven competenties zoals omschreven in het CESSO-rapport. NVVS: interne publicatie.

Spigt, M., Demmenie, I. en Sleebe, A. (2016a). *Serius licht. Visitatierapport NVVS*. NVVS: interne publicatie.

Spigt, M., Demmenie, I. en Sleebe, A. (2016b). *NVVS visitatierapport Serius licht november 2016 – 2: Grande Finale Visitatie – Notulen 9-6-16*, p. 40

Bijlage 1: planning

Actie	SP: Postacademische opleiding Seksuoloog NVVS Marjo Ramakers en Gidia Jacobs	Week	Weeknummer
NVVS legt samenst.VC en begroting voor aan RINO-bestuur	woensdag 18 maart 2020	20-12	12
NVVS KO kondigt visitatie aan	woensdag 18 maart 2020	20-12	16
RINO-besturen besluiten over voordracht en begroting	maandag 1 maart 2021	21-9	10
VC stuurt voorstel planning en procedure aan opleidingen	vrijdag 5 maart 2021	9	8
VC stuurt vragenlijsten	maandag 8 maart 2021	9	8
VC overlegt met opleiding over datum visitatiedag	woensdag 10 maart 2021	10	8
Opleiding levert beantwoorde vragenlijsten in	maandag 12 april 2021	15	4
VC stelt eventueel nadere vragen	maandag 26 april 2021	16	
Opleiding levert def. beantwoording vragenlijst + namenlijst	maandag 10 mei 2021	18	
Opleiding levert zelfevaluatie rapport (Verbeterplan) in	maandag 17 mei 2021	18	4
VC bereidt visitatiegesprek voor (10.00-14.00u)	vr 11/06/2021 10-14u intern 2		
VC levert lijst gespreksonderwerpen visitatiegesprek (RM MH)	maandag 14 juni 2021		
Visitatiegesprek	vrijdag 18 juni 2021	23	
VC: bespreking conceptrapport	zondag 20 juni 2021	23	
VC levert concept visitatierapport aan opleiding	dinsdag 22 juni 2021	24	4
Opleiding levert reactie op concept visitatierapport (voorstel)	woensdag 30 juni 2021	26	7
VC bespreking reactie opleiding op rapport	do 1/07/2021 tijdens intern 3	26	
VC levert visitatierapport aan Kamer Onderwijs NVVS	donderdag 1 juli 2021	26	9
KO Reactie	zondag 11 juli 2021	27	
VC bespreking reactie KO	maandag 12 juli 2021	28	
VC levert visitatierapport aan bestuur NVVS	maandag 12 juli 2021	28	12
Bestuur levert reactie aan VC	zaterdag 17 juli 2021	28	16
VC Bespreking reactie bestuur, vaststelling rapport	zondag 18 juli 2021	28	